

Okruženje

OTOK KRK

Iz skupine kvarnerskih otoka, uz susjedni Cres, Krk je najveći otok u Jadranskom moru.

RELJEF

Reljef je ponajvećma krčki s interesantnim oblicima; piljama/pešinama (Biserujka, kuljica), jamama (najdublja, 48m, kod Dobrinja), dolcima i krapama.

Srednjim djelom otoka pružaju se plodna polja; Omijsko, Dobrinjsko, Vrbničko i Bašansko. Suženje Punat-Vrbnik granica je između nižeg, plodnijeg sjevera i pretežito golog juga gdje se nalazi najviši vrh otoka Obzova (568m).

KLIMA

Klima na otoku je ugodna, blaga mediteranska. Ljeti je prosječna temperatura zraka 25°C dok zimi ona iznosi 8°C. Temperatura mora u ljetnim mjesecima se kreće u primamljivom rasponu od 23°C do 25°C. Prema broju sunanih sati u godini Krk se može pohvaliti s njih 2500 èime se ubraja u najsunanije dijelove Europe. Karakteristièni vjetrovi za ovo podneblje su bura (SI) i jugo (JI). Oni ponajviše pušu zimi dok je ljeti najzastupljeniji zapadni vjetar (maestral) na kojemu se diljem otoka vijori 14 plavih zastava.

FLORA I FAUNA

Raznolikost reljefa i povoljni klimatski uvjeti pridonijeli su razvoju približno 1400 razlièitih biljnih vrsta (gotovo polovina ukupne flore RH). Niz je to floristièkih osobitosti kakav se ne može susresti niti na jednom drugom otoku.

Uz Cres, Krk ima najviše autohtonih vrsta vodozemaca i gmazova (30), primjerice smeđa žaba ili sljepiè. Zanimljivo je i da na otoku živi 13 vrsta zmija od ukupno 14 koliko ih ima na prostoru RH. Od ornitofaune otoka najpoznatiji je bjeloglavi sup. U umskim ekosustavima živi i æuk koji je inaèe u grb staroga grada Krka.

Od sitnih sisavaca najznaèajni su jež, patuljasta i poljska rovka. Tu je i pet vrsta netopira među kojima i vrlo rijetka i ugrožena vrsta oštrouh & i&mi&a. Na otoku je zabilježeno devet vrsta glodavaca. Najèæa zvjer na otoku je kuna bjelica, a tu su još i lisice, srne, jelen kopitar, divlje svinje te mrki medvjed.

KRÈKI ARHIPELAG

Krèko Otoèje èini nekoliko manjih, ali zanimljivih otoèæa.

Prviè

Prviè je najveći od nenaseljenih otoka na Jadranu. Posjeæuju ga uglavnom pastiri i pèelari te povremeno kupaèi kojima je na raspolaganju desetak pjeèanih žalova. Uz najveću jugozapadnu plažu Njivica su tragovi naselja iz doba Frankopana. Prema statistici bivšeg svjetionika na otoku ovdje bura puše prosjeèno 203 dana u godini pa je to i najburniji otok. Godine 1972. otok je zaštiæen kao botanièki i ornitološki rezervat. Ovdje se gnijezde bjeloglavi sup i suri orao.

Zeèje

Dužina obalne crte mu iznosi 940 metara dok mu najviši vrh strši tek 12 metara iznad mora. Otoèæ je dobio ime po zeèevima koje je netko davno na njega naselio, međutim koji u ovom surovom krajobrazu nisu preživjeli.

Kako otoèæ nema pristanièta rijetko na njega kroèi ljudska noga stoga tisuæe njegovih stalnih stanovnika ovdje žive u svepæem miru.

Međutim nije to uvijek bilo baš tako. Na Zeèje su nekada ljudi iz Baške i Senja odlazili po galebova jaja.

Najveće je to bilo za vrijeme Uskrsa, ali bi oni siromašnji odlazili u berbu tijekom èitave sezone gniježdenja, a to je bilo od ožujka do svibnja. Kažu da su jaja imala okus na ribu pa su im dodavali divlji luk i blitvu koji su također uspijevali na otoèæu.

Plavnik

Pružà se u dužini od 6,3 km. Najviši vrh, visok 194 metra izdiže se ponad kanala Krušija gdje je i najveća dubina èitavog Kvarnerskog zaljeva od – 113m. Uz istoènu obalu nalazi se otoèæ MALI PLAVNIK dok su na jugoistoku dva izdužena otoèæa KORMATI s veòm kolonijom galebova.

U Krèki arhipelag spadaju još i otoèæi GALUN ispred Stare Baške i ŠKOLJ u zaljevu Soline. Najpoznatiji je svakako KOŠLJUN u puntarskoj dragi. Vrlo je bogat vegetacijom zbog èega je proglašen rezervatom šumske vegetacije, a i naseljen je pošto se tamo nalazi franjevaèki samostan. Tu je i otoèæ SVETI MARKO koji služi kao glavni nosaè Krèkog mosta.

KRÈKI MOST

Radovi na izgradnji mosta su zapoèeli u srpnju 1976. godine, a sveèano je otvoren 19. srpnja 1980.

Ono èime se most isticao jest betonski luk od kopna do otoèæa Sveti Marko, duljine 390 metara, èime je u vrijeme izgradnje postao najveći takav most na svijetu. Danas on to više nije, no za utjehu ostao je najdulji armirano-betonski luk na svijetu. Duljina èitavog mosta iznosi 1430 metara.

U prvih 20 godina mostom je prešlo 27,2 milijuna vozila. Ljeti mostom u jednom danu prijeđe do 28.000 vozila.

17. sijeènja 1987. godine u 19:25 sati na mostu je zabilježen udar bure od 220 km/h.

FULFINIUM - MIRINE

U uvali Sepen, kod Omišja, Fulfinium je nastao u prvom stoljeæu poslije Krista. Bio je to grad veterana rimske vojske s forumom, gradskom bazilikom, luèkim instalacijama, trgovaèkim kvartom uz more, termama i tako dalje.

Na periferiji tog antièkog grada nastao je u 5. stoljeæu i impozantan ranokršćanski kompleks (Mirine). Danas se tu mogu vidjeti ostaci crkve križnog tlocrta sa simboliènim intimnim klaustrom i ranokršćanskim grobljem.

U nalazištu Poje u Njivicama nađeni su ostaci antièke Ville Rustice iz 2/3 stoljeæa što je još jedan dokaz razvijenom i bogatom naèinu života Rimljana na ovom podruèju koji su otok Krk nazivali Zlatni otok.

Nepoznanica je kada i kako dolazi do smiraja sjajne civilizacije Fulfiniuma no pretpostavlja se da tome pridonosi njegova nezaštićenost na obali. U doba seobe naroda stanovnici Fulfiniuma sklanjaju se u prirodno zaštićenije naselje na uzvisini.

Na 85 metara visokoj hridi život teèe i danas. Smatra se da je Omišalj jedno od malobrojnih europskih naselja s neprekinutim kontinuitetom naseljenosti od prapovijesti.

Danas su Omišalj i Njivice, nekad malo ribarsko selo izrazito razvijena turistièka mjesta. U neposrednoj blizini Omišja nalazi se zraèna luka Rijeka, puštena u promet 2. svibnja 1970.

DUBAŠNICA

Šumoviti zaljev na zapadnoj obali otoka koje je ime dobio prema Dubu – Hrastu. Èine ga 19 naselje, a najveće je mjesto Malinska. Njezina povijest zapoèinje u 15. st. izgradnjom mlina (malin) po kojem je i dobila ime.

Kroz èitavo se 15. st. naseljava podruèje Dubašnice. Bilo je to tada jedino podruèje na otoku bez urbanog središta. Kraj je bio prepun šuma i pašnjaka koje su novodolasci stanovnici postupno pretvarali u oranice.

U 18. stoljeću uz već postojeću luku mjesta Porat, prepoznatljivog po franjevačkom samostanu izgrađenom 1480. godine i sama Malinska postaje značajna luka iz koje su se izvozili proizvodi poput drva i maslinovog ulja. Unatoč tome Malinska je i dalje ostala malo selo sve do 1880. i dolaska prvog turističkog parobroda.

Zenit razvoja Malinske bile su 1970-e otvaranjem hotelskog naselja Haludovo. Kada je dovršeno, 1971. bilo je to najekskluzivnije naselje istočne obale Jadrana. Kockarnica koja je radila u sklopu naselja trebala je biti magnet za bogate turiste. S ciljem dodatnog glamura 1972. godine u kockarnicu je stiglo i 60-ak Penthouseovih zebica. Nažalost veza na relaciji američkog izdavača Boba Guccionea i domaćih hotelijera doskora je pukla pa Haludovo nije postalo novi Monte Carlo iako su u njemu odsjedale i ličnosti poput Sadama Husseina ili Olofa Palme.

Iz Haludova prema Njivicama put vodi Rajska cesta, prekrasna pješačka staza koja nakon nekoliko kilometara završava u pitomoj uvali Kijac.

GLAVOTOK

Glavotok se nalazi na najzapadnijem dijelu otoka Krka, kod istoimenog rta, u kraju kojeg zovu Šotovento (talijanski: pod vjetrom). Udaljen je 17 km od Krka kojem upravno to naselje i pripada.

Malo je mjesto nastalo u okolici franjevačkog samostana Sv. Marije koji se prvi put spominje kao ljetnikovac s kapelom krčkih kneževa Frankopana 1277. Jugoistočno od rta se nalaze brojne male uvale s okolicom od Šuma hrasta crnike koja su ujedno i rezervat Šumske vegetacije u RH. Tu je i Valbiska, trajektno pristanište koje Krk spaja s otocima Cresom (Merag) i Rabom (Lopar).

GRAD KRK

Grad Krk glavno je naselje istoimena otoka. Već stari naziv K(u)R(y)K(ta) svjedoči o predromanskoj ilirskoj civilizaciji koja ga je, kao i čitav otok tako nazivala.

Širenjem Rimskog carstva na istočnu obalu Jadrana Krk je postao istaknuto rimsko naselje kojeg su njegovi stanovnici s ponosom nazivali Splendidissima Civitas Kuryctarum (Presjajni grad Krčana).

Danas su najpoznatiji simboli grada Katedrala na kojoj se ocrtavaju razni stilovi od romanike i gotike do renesanse i baroka te Katedral kojeg su podigli Frankopani u 12 stoljeću s četirima kulama za obranu grada.

U stari grad se ulazi kroz četvora vrata, a Krk se intenzivnije razvio izvan zidina tek u zadnjih nekoliko desetljeća. Te gradske zidine sa svojim vratima podignute su još u predrimsko doba i nakon dubrovačkih, najočeuvanije su na čitavom Jadranu.

SV. DUNAT

Na putu od Krka prema Puntu nalazi se ovaj izniman primjerak ranoromaničkog graditeljstva izgrađen negdje u 12 st. Zajedno s crkvama u Zadru i Ninu predstavlja jedan od najpoznatijih sakralnih spomenika na hrvatskoj obali.

Punat je mjesto s najstarijom marinom na Jadranu i bogat turističkim sadržajima među kojima je zasigurno otočić Košljun najpoznatiji.

U općinu Punat ubraja se i mjesto Stara Baška do koje se stiže prijevojima i serpentinama koji oduzimaju dah. U udolinama se nalaze atraktivni natpisi točnije kamene poruke u travi. Samo mjesto se razvilo iznad istoimene uvale te se kao pastirsko naselje spominje još u 14. st. Pod nazivom Kraje.

BAŠKA

Nekad je stanovala nad uvalama Vela i Mala luka i zvala se Corinthia da bi se naknadno preselila uz more gdje je i danas. Do mjesta se dolazi spuštajući se malne planinskim prijevojem Treskavac uz kanjon Vele rike koja je najduži nepresušni potok na jadranskim otocima.

Bašćanska obiluje s tridesetak ljunèanih plaža no najveæa i najpoznatija je 1800 metara duga Vela plaža. Upravo su plaže potaknule razvoj turizma u Bašćanici i to daleke 1908. kada je tu službeno otvoreno prvo kupalište na otoku.

Osim ove prirodne prepoznatljivosti tu je i Bašćanska ploèa, spomenik kulture hrvatskog naroda iz 1100 g. 13 redaka teksta koji govori o darovnici hrvatskog kralja Zvonimira crkvi Sv. Lucije u Jurandvoru gdje je ploèa i pronaðena 1851. U èast glagoljici danas je duž Bašćanske doline formirana staza od kamenih skulptura. Njih ukupno 35 djelo su akademskog kipara Ljube de Karine.

Na Lipici se mogu pogledati Mrgari, suhozidne graðevine u obliku cvjetova koje služe za razvrstavanje ovaca. Zanimljivo je da su se u tako ovalnom obliku gradili jedino na južnom djelu otoka Krka, u Walesu i na Islandu. Zbog èega ta tri mjesta i koja bi bila poveznica se ne zna.

I za kraj valja spomenuti tri kilometara dug put do Mjeseca. Ta se ètnica isprva zvala cesta Sv. Duha koja se uzdiže poumljenim djelom i s kojeg puca pogled na Bašćaniku i okolne otoke. Iznenaðenje dolazi nakon što se proðu mala vrata i uðe u jedan novi svijet i okoliš koji podsjeæa na onaj Mjeseèev.

UVALA SOLINE I BISERUJKA

Pjeèanu, gotovo ujezerenu, uvalu Soline nadzire drevni Dobrinj. Najveæa je atrakcija ovdje mazanje crnim blatom koje zapravo ima dublji znaèaj u što su se uvjerali mnogi, kojima su reumatske bolesti nakon nanošenja ovog ljekovitog mulja, ne samo olakšane, veæ i otklonjene.

Ova je plaža specifièna i po tome što je vrlo plitka. Prohodate li njome i stotinu metara, more æe vam još uvijek biti do koljena. To uvjetuje iznadprosjeène temperature vode pa mnogi nerijetko otvaraju sezonu kupanja upravo ovdje.

Na ovom području su i brojne manje uvale meðu kojima i Stipanja u kojoj se nalazi opæinsko najveæe naselje Šilo (dom jedinoj tuneri na otoku) te Slivanjska s pjeèanim žalom iznad koje se nalazi špilja Biserujka.

Nazivaju je još i Viteziæevom špiljom ili Slivanjskom jamom, a samo ime Biserujka dobila je prema legendi o blagu koje je u njoj pronaðeno, a koje je pripadalo lokalnim gusarima. To je blago kasnije premjteno, a toènu lokaciju zna samo izvjesni Gospodin Ive.

Iako je lokalnom puèanstvu bila poznata od davnina, prvi zapis o njezinom postojanju potjeèe iz 1834. prilikom uhièenja jednog krijumèara iz Senja.

Biserujka se nalazi svega par desetaka metara nad morem i u njegovoj blizini. Bogata je stalaktitima, stalagmitima i stalagnatima. Dubina od ulaza do dna je 12 metara. Prosjeèna temperatura tla i zraka u špilji je 15°C što uz relativnu vlagu zraka oko 95% boravak u špilji èini ugodnim.

Tu žive, endemski raèiæ (lat. *Alpionicus christianim*), puževi, stonoge te šišmiš. Pronaðeni su i ostaci špiljskog medvjeda stari oko 16000 godina.